

Peter Veen, Richard Jefferson, Jacques de Schmidt, Jan van der Straaten (editors): Grasslands in Europe of high nature value

Za podpory Evropské komise vychází přehledná, obrazově vybavená publikace, jejíž snahou je ukázat současný stav nejcennějších travinných ekosystémů napříč Evropou (HNV, High Nature Value – miněno: výběr společenstev s vysokou přírodní hodnotou – je zkratkou, s níž se v podobných publikacích budeme setkávat častěji). Zvykáme si, že práce zahrnující celoevropské měřítko (resp. území Evropské unie) nabírají na ediční frekvenci – v přípravě jsou další. To je jisté s ohledem na možnosti „velkého“ projektování a financování takto rozměrných děl chvalitebné. Vždy však potom bude jedním z předmětů hodnoceného úspěchu dosažený stupeň metodologické integrovanosti a věcné reprezentativnosti.

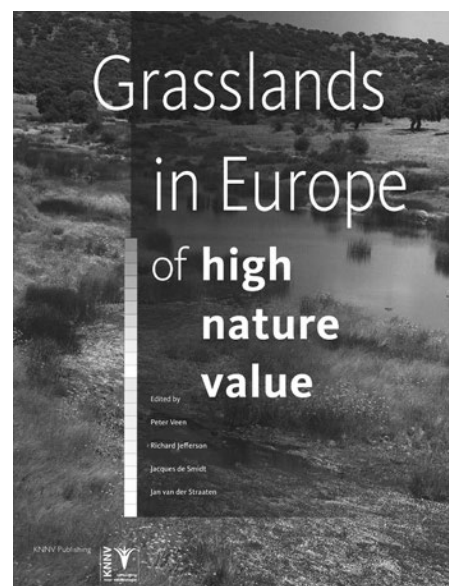
Autorské zastoupení států je zde košaté – Švédsko, Estonsko, Polsko, Německo, Holandsko, Velká Británie, Irsko, Belgie, Švýcarsko, Francie, Česká republika, Slovensko, Ukrajina, Bělorusko, Rumunsko, Maďarsko, Bulharsko, Slovinsko, Chorvatsko, Španělsko, Turecko. Přestože některé evropské země zastoupeny nejsou, uvedený výčet zaručuje, že územně jsou zachyceny všechny důležité klimaticky podmíněné biomy, v jejichž rámci nalézáme jak přirozené, tak sekundárně (lidskou činností) vzniklé typy travinných porostů. Autorský tým čítá 70 jmen včetně čtyř pořadatelů svazku. Ze znalců zabývajících se ekologií bezlesí na území České republiky nalezneme mezi autory manžele Jongepierovy, dlouhodobě působící v CHKO Bílé Karpaty, a Petra Karlíka, absolventa pražské univerzitní geobotanické školy angažovaného především v programu Natura 2000.

Kniha je členěna do tří sekcí, z nichž první shrnuje obecné vstupní kapitoly:

- původ a využívání zemědělských travinných formací v Evropě;
- vývoj středoevropských trávníků;
- travinné porosty jako stanoviště evropských motýlů;
- travinné porosty jako biotop ptáků;
- nivní travinná společenstva a středoevropské klima;
- identifikace přírodní hodnoty zemědělské půdy v evropské sedmadvacítce na bázi dat o územním pokryvu a biodiverzitě.

Druhá, nejobsáhlejší sekce, zahrnuje soubor národních případových studií, jež pokrývají travinné formace od příbřežních společenstev písčinych dun přes brakické a mezotrofní rašelinné typy po podhorské sečené louky a alpské pralouky na jedné straně, a květnaté louky na vápencích středních poloh či vícesetné údolní nivy nebo horské pastviny a pasečné řídkolesy nebo mediteránní umělé bezlesí promísené s dřevinnými agregacemi na straně druhé.

Třetí sekce je shrnujícím náhledem na politiku přístupů, které by měly do budoucnosti zajistit udržení a vhodný management cenných travinných ekosystémů. Vychází ze zhruba 200 let trvající moderní farmářské historie, která nejrůznějšími způsoby ovlivňování přírodních společenstev nastolila ekologickou různost a multifunkčnost semikulturní krajiny. Mapuje faktory, jež vstupují do rozhodování o správě pozemků a jejich zeleného krytu, a právě od nich se odvíjí strategie politiky, která by respektovala udržitelnou existenci travinných útvarů v krajině o vysoké přírodní hodnotě.

Sdělnost a zároveň odborná hladina knižní náplně myslím odpovídá téměř přesně poloze výpovědi, v jaké se tradičně snaží držet i časopis Živa. Svým uspořádáním a výpravou zaručuje přístupnost širší vzdělané veřejnosti, ale současně pracuje úsporně a s vědeckým způsobem kladení i zodpovídání otázek – neváhá např. použít náporný graf kanonické korespondenční analýzy dávající do vztahu skupiny společenstev s určujícími ekologickými faktory nebo fytoocenologickou (latinskou) nomenklaturou s anglickými protějšky v předkládaných tabulkách. I když pojetí syntaxonů (fytoocenologické jednotky) nebo typologických skupin luk nebude v celém areálu kontinentu beze zbytku identické, není na místě kritizovat drobné odchylky, a už vůbec ne několik překlepů v latinských koncovkách. O faktu, že nejde o pouhé komerčně-úřední výkaznictví evropského rozměru, svědčí přítomnost nezpochybnitelných badatelských osobností mezi autory – např. John Rodwell, Marc Metzger, Peter Poschlod a další. Naopak, srovnáme-li s touto knihou často za drahé peníze vypravené publikace z dílny Ministerstva životního prostředí ČR, jejichž „odbornost“ může být ilustrována např. rádobypoetickými fotozáběry s připojeným komentářem zhruba ve stylu „s údržbou lesa mají lesníci hodně práce“, mohli by se tuzemští editoři zastydět nad takovým vyhazováním horntních sum při pomýšlení, že akademický specialista musí na monografické vydání svého díla za tvrdých konkurenčních podmínek získat publikační grant. Není pak mimo jiné divu, že „zelené“ ministerstvo patří mezi první v řadě, jimž je odejmuta finanční kapitola na výzkum, a propagační odbor s rychle se střídajícím personálem pod politickými tlaky projevuje nečitelnou koncepci co do kritérií kvality svých výstupů. Summa summarum, kniha Grasslands in Europe of HNV je pozitivní vlašťovkou v první ediční vlně přehledových a problémově orientovaných publikací svého druhu, lákavých pro oko náročného laika i polyhistora.

KNNV Publishing, Zeist,
The Netherlands, 2009, 320 str.
Cena 69,95 (www.knnvpublishing.nl)

Foto J. W. Jongepier